

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato :
FU-sak:	28/18	Arkivsaknr.:
Møtedato:	29.11.18	

Gjennomslag i forskningsrådsfinansierte program 2015-2017

---

1 Innledning

Innen 2022 skal alle våre fakulteter ha fagmiljøer i verdensklasse og flere fagmiljøer av høy internasjonal standard, ifølge UiBs strategi Hav, liv, samfunn. Strategien tilsier at vi skal oppnå dette ved å ha sterke fagdisipliner innen et bredt utvalg av fagområder, og i gjennomslag i internasjonale forskningsprogrammer.

I arbeidet med revisjon av strategien høsten 2018 foreslår universitetsledelsen å utvide delmålene til også å gjelde gjennomslag i *nasjonale* forskningsprogrammer. Norges forskningsråd er den største enkeltstående aktøren, og dette notatet skal dokumentere noen sentrale trekk ved UiBs gjennomslag i forskningsrådets programmer: Hvor godt gjør vi det i forhold til andre aktører, og hvor stort gjennomslag har de ulike fakultetene?

Vi ønsker med dette å invitere Forskningsutvalget til en diskusjon om hva som bør være universitetets og de enkelte fagmiljøers ambisjoner og målsetninger for volum og profil i nasjonal forskningsfinansiering, og hva som kan gjøres for å nå ambisjonene.

2 Uttelling i forskningsrådsprogrammene

Norske universiteter er karakterisert ved en relativt høy grad av offentlig basisfinansiering¹. I gjennomsnitt har statstilskuddet utgjort 76% av totale driftsinntekter for universiteter og høyskoler de siste tre årene. Dette gir institusjonene et relativt stort handlingsrom, men vil likevel være utilstrekkelig når målet er å utvikle flere fagmiljøer i verdensklasse samtidig som faglig bredde blir ivaretatt. Sentre for fremragende forskning (SFF) skal ikke være hovedfokus her, men UiB har hatt varierende uttelling. UiB oppnådde ett nytt SFF ved forrige utlysning, mot fem på UiO. FRIPRO toppforsk-utlysningene i 2016 og 2017 har gitt 26 prosjekter til UiO og 11 til UiB. UiB har ett senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI), som utgår i 2019. Forutgående gjennomslag i annen ekstern finansiering er sannsynligvis en forutsetning for å oppnå tildeling av forskningsmidler til fremragende forskningssentra.

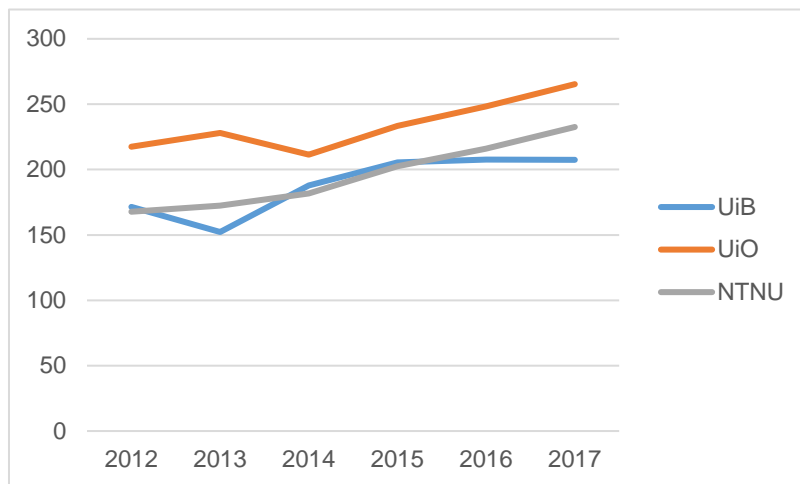
---

¹ Blant annet dokumentert i *Reviews of innovation policy: Norway*, OECD 2017

Bevilgninger fra Forskningsrådet utgjorde ca 7 % av de totale driftsinntektene i sektoren 2017, og er med det den klart største enkeltkilden til bidrags- og oppdragsfinansiert virksomhet (BOA) i universitets- og høyskolesektoren.

De mest forskningstunge universitetene henter inn mer penger gjennom ekstern finansiering enn andre. UiB lå i 2017 på gjennomsnittet i statsbevilgningens andel av totale inntekter, mens ca 10% var inntekter fra forskningsrådet. NTNU, UiO og NMBU har en *lavere* andel basisfinansiering enn gjennomsnittet, og tilsvarende noe større andeler fra andre kilder, særlig fra forskningsrådet – NFR-bidraget utgjorde hhv 11, 12 og 14% av inntektene for NTNU, UiO og NMBU i 2017². For alle øvrige institusjoner var gjennomsnittet 3%.

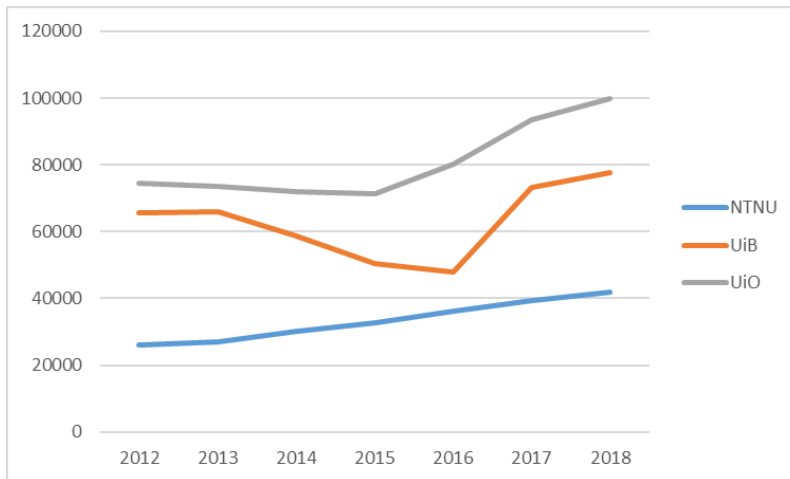
Regnskapstallene tilsier altså at UiB henter ut noe mindre midler fra NFRs programmer enn størrelsen på institusjonen skulle tilsi. Dette bekreftes til en viss grad når vi regner inntekter per forskerårsverk for de største institusjonene.

Figur 1 Regnskapsdata: NFR-inntekter per fagårsverk. I fagårsverk inngår utvalgte stillingskoder knyttet til undervisnings- forsknings og formidlingsstillinger jmf KDs tilstandsrapport 2018. Kilde: [DBH](#)

Figur 1 viser at UiO ligger et nivå over UiB og NTNU, og at UiBs uttelling var flat i 2016 og faktisk gikk ned i 2017, på tross av «fellesløftet» som skulle tilsi større inntekter per fagårsverk. Utviklingen står i motsetning til de andre institusjonene, og kan være resultat av kortsiktige svingninger, men er likevel et viktig negativt signal.

² Tabellvedlegg til [KDs sektoranalyse 2018](#), Figur V4.2. Bidraget fra RFF er lavt for alle de store universitetene.

Figur 2 Tildelinger: Fripro-midler per fagårsverk. Kilde: NFR/prosjektbanken, Nsd

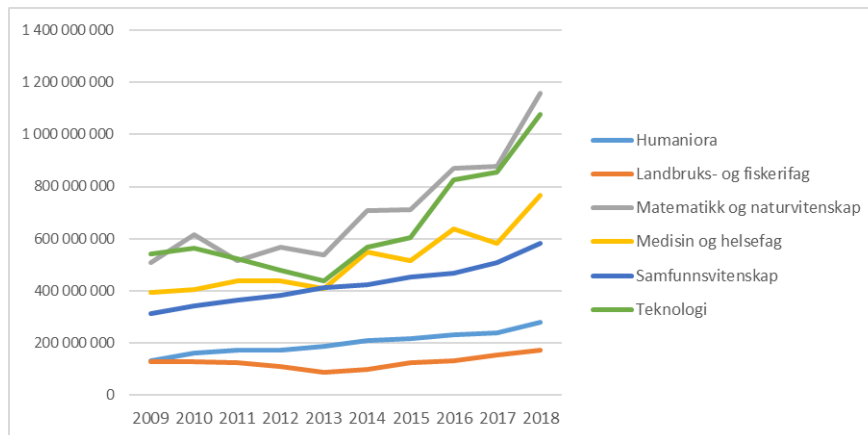
Av forskningsrådsmidlene er det særlig programmene knyttet til fri prosjektstøtte som er viktige for UiB, fordi disse understøtter nysgjerrighetsdrevet forskning på forskerens egne premisser. Regjeringens langtidsplan fremhever spesielt at fri prosjektstøtte er en viktig kvalifiseringsarena for å søke midler fra blant annet SFF-ordningen og det europeiske forskningsrådet (ERC). Forskningsrådets oversikter vist i figur 2 indikerer at UiB har et bedre gjennomslag innen fripro enn NTNU, men lavere enn UiO. Videre viser figuren at «fellesløftet» faktisk bidro til å øke inntektene fra fri prosjektstøtte, slik at reduksjonen i de totale regnskapstallene for 2017 må forklares på annen måte. Oversikter fra forskningsrådet viser også at UiB gjør det svakere enn UiO og NTNU på ordningene for unge forskertalent og personlige postdocstipend innen fripro-programmene. I søknader til unge forskertalent har UiB en suksessrate på 12%, mot 16 på NTNU og 17 på UiO.

NFRs tallmateriale indikerer også at NTNUs vekst i hovedsak har kommet utenfor programmene for fri prosjektstøtte. Tabellen under viser at NTNU særlig henter ut mer penger enn andre på SFF/SFI/FME, infrastruktur, brukerstyrte innovasjonsprogram og store program.

Tabell 1 NFR: aktivitet 2017. Kilde: Økonomiavdelingen, UiB

NFR -Aktivitet	NTNU	UiB	UiO
Brakerstyrte innovasjonsprogram	92,6	11	19,8
Handlingsrettede program	52,5	94,6	128,9
Store program	195,3	81,7	129,5
Fri prosjektstøtte og grunnforskning	158,5	122	346,8
SFF/SFI/FME	178,2	85,6	107,8
Vitenskapelig utstyr og infrastruktur	180,5	84,2	81
Annet	70,3	76,9	94,8
Sum:	928	556	908,6

En viktig innvending mot Forskningsrådets virkemidler er at ulike fagfelt har varierende grad av tilgang til utlysninger å søke på. Figur 3 viser fordelingen på brede fagfelt for universitets- og høgskolesektoren.

Figur 3 Forskningsrådet: bevilgninger etter faggrupper, Universitet og høgskoler. Kilde: NFR prosjektbanken

U&H-sektoren mottar ca 35% av støtten fra NFR, resten går til instituttsektoren (ca 40%), næringslivet og andre. I instituttsektoren og næringslivet dominerer teknologisk forskning, slik at dette er det klart største fagområdet i NFR totalt sett. For U&H-sektoren har særlig bidrag til teknologisk forskning hatt en sterk vekst de siste fem årene, slik at volumet i dag er om lag på linje med realfag, som tradisjonelt har hatt det største volumet av midler. UiB har et lavere volum av teknologi, og en relativt større andel humaniora, enn gjennomsnittet av universitet og høgskoler. Til tross for en bebudet økning i satsingen på humaniora, indikerer regjeringens reviderte langtidsplan at teknisk forskning vil dominere framover, med over 800 millioner i økt satsing i planperioden.

Fagfeltene får altså ulik uttelling, og dette er vanskelig å sammenligne på tvers av institusjoner. Forskningsrådet har på forespørsel stilt tilveie data om UiBs søknader til alle program i perioden 2015-2017. Totalt var 567 personer tilknyttet UiB, listet som prosjektledere på en eller flere søknader. 288 søknader fikk gjennomslag i perioden. I 2015 utgjorde undervisnings- forsknings og formidlingsstillinger i alt 2150 årsverk, ifølge tall fra Database for statistikk om høgere utdanning (DBH). Av disse var ca. 600 stipendiater, mens i overkant av 1100 var årsverk blant ansatte i ordinære vitenskapelige stillinger.

Tabell 2 Gjennomslag i forskningsrådssøknader 2015-2017 etter fakultet. Kilde: NFR

Hovedaktivitet	Verdier	HF	JUSS	KMD	MED	MN	PSYK	SV	Andre	Totalt
Fri prosjektstøtte	Suksessrate	6,3 %	0,0 %	0,0 %	12,4 %	15,0 %	12,9 %	24,5 %	8,7 %	13,5 %
	Karaktersnitt	5,0	5,0	5,0	5,0	5,2	5,1	5,3	4,8	5,1
	Søknader	63	7	2	178	234	31	53	23	591
	Prosjekt	4	0	0	22	35	4	13	2	80

Andre aktiviteter	Suksessrate	35,9 %	70,0 %	0,0 %	47,0 %	47,8 %	30,4 %	28,6 %	8,9 %	29,6 %
	Karaktersnitt	5,3	4,4	5,0	5,0	5,3	4,9	4,9	4,3	4,8
	Søknader	39	10	2	117	178	23	42	281	692
	Prosjekt	14	7	0	55	85	7	12	25	205
Total Suksessrate		17,6 %	41,2 %	0,0 %	26,1 %	29,1 %	20,4 %	26,3 %	8,9 %	22,2 %
Total karaktersnitt		5,1	4,7	5,0	5,0	5,3	5,0	5,1	4,4	5,0
Total Søknader		102	17	4	295	412	54	95	304	1283
Total Prosjekt		18	7	0	77	120	11	25	27	285

Tabell 2 oppsummerer alle søknader til og bevilgninger fra NFR i perioden 2015-2017 samlet. «Andre» er her museer, bibliotek og enkelte sentre uten fakultetstilknytning. Tabellen illustrerer store forskjeller i uttelling etter fakultet og type program («aktivitet»); Fri prosjektstøtte er den dominerende søknadstypen, men uttellingen er klart mindre enn andre aktiviteter, med en suksessrate på 13,5%, mot 30% for andre typer programmer. Juss hadde ingen uttelling i fripro i perioden, og også det humanistiske fakultet (HF) har lavt gjennomslag her, med et høyt volum av søknader. HF har til gjengjeld bedre uttelling på aktiviteten «grunnforskningsprogram» (ikke vist her), konkret i SAMKUL-programmet. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) har det største gjennomslaget totalt, med et stort volum prosjekt og høyere karaktergjennomsnitt på søknader enn andre fakultet. Karakterene ser ut til å ha ulik betydning etter fagfelt, siden Det humanistiske fakultet har betydelig dårligere uttelling enn Det medisinske fakultet (MED), med likt karaktersnitt på fripro og høyere på andre aktiviteter.

Høye karakterer gir ikke automatisk prosjektstøtte. I materialet finner vi til sammen 189 søknader med karakter 6 eller 7, som ikke ble gitt støtte i perioden – av disse 17 med karakter 7. MN og HF har noe større andel gode prosjekt som ikke får støtte – de har hhv 8% og 32% av den totale søknadsmengden, og hhv 11% og 38% av de avviste toppsøknadene. MED har en noe *lavere* andel enn forventet - 23% av søknadene, 19% av de avviste.

Tabell 3 Søknader vurdert til 6 eller 7 som ikke oppnår støtte. Trukkede søknader utelatt. Kilde: Forskningsrådet.

FAKULTET	Fri prosjektstøtte	Andre aktiviteter	Grand Total
HF	13	8	21
JUSS	2		2
KMD	1		1
MED	28	7	35
MN	51	20	71
PSYK	8	4	12
SV	12	5	17
Museum/andre	3	27	30
Grand Total	118	71	189

3 Oppsummering

Analysene viser at

- UiB har en svakere utvikling totalt i forskningsrådsfinansiering enn UiO og NTNU
- Avstanden mellom UiO og UiB øker innen tildeling av fri prosjektstøtte
- Enkelte fagmiljø har begrensede rammer å søke på i NFRs programmer, og langtidsplanen signaliserer at veksten primært vil komme innen teknologifag der UiB i utgangspunktet ikke er sterkest

Fri prosjektstøtte har vært en prioritet over lang tid, og det kan være gode grunner til å fortsette å ha fokus på dette, som grunnlag for utvikling av nye framragende forskningsmiljø. Samtidig innebærer søknadsarbeid en kostnad, gitt at sannsynligheten for å oppnå tildeling er lav særlig i humaniora og samfunnsfag.

Momenter til diskusjon:

- Hva er de viktigste premisene for å lykkes i søknader om fri prosjektstøtte
- Har forskere motivasjon og ressurser til å arbeide fram nye, verdensledende fagmiljøer på alle fakulteter?

Saken legges med dette fram for forskningsutvalget til drøfting.